

akkor már ehetetlenné válik. Izrael népe mindennap annyi manná-t szedhetett, amennyit aznap elfogyasztott, kivéve a hatodik napot, akkor ugyanis a másnapi adagot is összeszedhették, mert az nem romlott meg, kitartott szombaton is. A pusztai vándorlás során Isten megtanítja a rabszolgasorból felemelkedett népet arra, hogy milyen körülmények között kell a „mindennapi kenyeret” megszerezni. Később a pusztai élet legfontosabb alapelvei jelennek meg a parancsolatokban és a törvényben is. Amikor a pusztai szent sátrat megépítik, egy korsóba manná-t tettek, melyet a szentélyben helyeztek el, örök emlékezet gyanánt.

A törvényadás, a Tízparancsolat és a szövetségkötés: Három hónapi pusztai vándorlás után érkezik meg a nép a Sínai-hegyhez, ahol a parancsolatokat és erkölcsi törvényeket Isten adja Izraelen keresztül az emberiségnek. Az európai kultúra is e törvényre épül. A demokratikus államok alkotmányai mind tartalmazzák azokat az erkölcsi és jogi alapelveket, amelyek a Dekalógusban (Tízparancsolat) vannak lefektetve: a magántulajdon tisztelete, a szülő-gyermek kapcsolata és a családi kapcsolatok jelentősége, a heti pihenőnap és az Isten tisztelete, ezek mind-mind a mai társadalom fundamentumaivá váltak.

A szövetségkötés két fél közötti, szabad akaratból létrejött kötetmi viszonyt jelentett már az ókorban is. Isten és Izrael között szerződéses kapcsolat jött létre, melyet szövetségi-hűségi fogadalommal erősítettek meg. Ahogy Ábrahám és az ÚR között hasonló szerződés jött létre, úgy az utódoknak is hasonló élményben lesz részük. A szövetséget meghatározott időnként megújították, és évenként felidéztek a nagy történelmi eseményeket: az egyiptomi szabadulást, a Veres-tengernél átélt élményeket, a pusztai vándorlásban megtapasztalt gondviselést, a Sínai-hegyi törvényadás és szövetségkötés pillanatait. A szövetségkötés Isten és Izrael között kiválasztáson alapult.

A szent sátor jelentősége: Az Exodus jelentős részében (25-28; 35-40 fej.) a szent sátorral foglalkozik. A szent hely berendezései a későbbi salomoni templomban is meg fognak jelenni. A szent sátor két helyiségből állt: a Szentélyből és a Szentek szentjéből. A szövetségládában helyezték el a Dekalógust tartalmazó kőtáblákat. A láda előtt volt a manná-t és Áron kivirágzott vesszejét tartalmazó aranyedény. Az udvaron volt elhelyezve a bronz égőáldozati oltár és a rézből készült medence, amelyben a szolgálatot végző kohénnak (pap) kellett elvégeznie a liturgikus mosakodást, mielőtt a szentélybe belépett volna.

Írta és előadta: **Dr. Tokics Imre**

A Biblia

az európai kultúrában

2015. FEBRUÁR 9.

MÓZES MÁSODIK KÖNYVE

EXODUS

Dr. Tokics Imre

3.

A könyv elnevezése: Az Exodus héber elnevezése: Veéleth Semót, vagyis: És ezek a nevei. E szavakkal kezdődik el Mózes második könyve héberül. A szerző felsorolja Jákob leszármazottainak neveit.

A latin (Vulgata) Bibliában Exodus szerepel a könyv címeként, melynek jelentése: *Kijövetel, Kivonulás*. Ez már az elnevezésében is jelzi a könyv tartalmának legfontosabb mozzanatát, vagyis azt, hogy az elnyomott rabszolga nép Isten hívásának engedelmessé válva indul Egyiptomból.

A könyv tartalma: A könyv egésze arra mutat rá, miként alakult nemzetté a volt rabszolgasorsból felemelkedett tizenkét törzs. A prólógusban már megjelenik Mózes, mint olyan szereplő, aki a nép vezetőjévé válik. Az égő csipkebokor, az egyiptomi tíz csapás, a Vörös-tengeren való átkelés, a pusztai vándorlás, a manna hullása, a sziklából való vízfakadás, a Sínai-hegyi törvényadás történetei mind Mózes személyéhez kapcsolódnak.

Mózes személye: Mózes egy halálraítélt nemzedék egyik tagja volt, akit Isten megmentett azért, hogy nagy dolgokat hajtson végre általa a történelemben. Lévi törzsből származott, édesapját Amrámnak, édesanyját Jókébednek hívták. Mirjám, a leánytestvére tíz évvel lehetett idősebb Mózesnél. Ő volt ott a Nílus-folyó partján, amikor Hatsepszut hercegnő megtalálja a kosárba helyezett kisgyermeket, akit később fiává fogad, és egyiptomi nevet ad neki.

Moses, a Ramses szó analógiáján alapul, héber nyelvből fordítva jelentése: *Víz Fia*. Így Mózes neve úgy az egyiptomi, mint a héber nyelvben értelmes jelentéssel bír. A fáraó népirtási rendeletét Isten megakadályozta; az elnyomott rabszolgák mellé állt. Az egyiptomi uralkodó nagy valószínűséggel I. Thutmoszisz fáraó lehetett, aki a Kr. e. 1500-as években élt. Mózes királyi nevelésben részesült, mindent megtanult, ami az akkori világ értékrendjébe tartozott. Testi ereje és fizikai állóképessége átlagon felüli volt. Ezt támasztja alá az a jelenet, amikor meglátogatja népét és látja, hogy – a kényszermunka közben – az egyik munkafelügyelő bántalmazza az egyik izraelita munkást. Az ifjú Mózes egyetlen ütésével igazságot szolgáltatott, úgy, hogy az egyiptomi holtan terült el. Ezért Mózesnek nincs más választása, mint a lehető legmesszebbre elmenekülni a fáraó haragja elől.

A pusztában eltöltött negyven esztendő Mózes számára a pásztorélet iskolája volt. Felkészült a nagy feladatra, hogy Isten népét kivezesse Egyiptomból az Ígéret Földjére. Az Atyák Istene, Ábrahám, Izsák és Jákob Ura a pusztában megszólította

Mózeset, s ezt mondta neki: „Menj vissza Egyiptomba és vezesd ki a népemet, Izráelt!” Mózes elmegy Egyiptomba, odaáll a fáraó elé Áronnal együtt, de az új fáraó keményen ellenállt Mózesnek és Istennek. Az Örökkévaló tíz borzalmas és megsemmisítő csapással büntette meg Egyiptomot, és annak uralkodóját, III. Thutmosziszt, a XVIII. dinasztia legjelentősebb fáraóját, akinek idejében Mózes kivezeti népét a fogságból.

Az egyiptomi fogság időtartama: Az egyiptomi tartózkodás 430 esztendőt tett ki. 4Móz 2:32-ben található adat szerint 603 550 volt a fegyveres férfi a tizenkét törzsben. A tíz nemzedék demográfiai adatai szerint 430 esztendő alatt a fenti szám kialakulása nagyon valószínű.

A Vörös-tengeri jelenet: A kivonulás hadi rendben történt, amelyben Mózes az egyiptomi hadtörténet klasszikus szabályát követve, öt fegyveres osztagban indította meg a kivonulást. A vonulók zömét fegyveresek védték, középen az asszonyok, a gyermekek és az idősek voltak, továbbá József balzsamozott csontjait is itt vitték magukkal. Az egyiptomiak üldözőbe vették az izraelitákat. A fáraó személyesen vezette a megtorlást, mivel a menekülők teljes megsemmisítését tűzték ki célul. A tenger kettévált, a nép pedig száraz lábbal kelt át rajta, míg a fáraó és az egész egyiptomi hadsereg harci szekereitől elveszett, a visszatérő habok között lelte halálát.

E jelent olyan mélyen bevésődik a választott nép közgondolkozásába, hogy még az újszövetségi időben is hivatkozások történnek erre a páli levelekben.

A fürjek és a manna: A vándorlás nehéz és fárasztó körülmények között – sok próba és kísértés viszontagságai ellenére – folytatódott. A pusztában nem volt élelem a tömegek számára, így Isten fürjek seregén és mannan keresztül látta el élelemmel a népet. A pusztaság igen fontos szerepet töltött be Izrael gondolkodásában, csak úgy, mint Egyiptom. A próféták gyakran hivatkoztak a pusztai vándorlás állapotára. Az izraeli nép várakozása szerint az eljövendő Messiás is a pusztán keresztül fog eljönni hozzájuk. Az éhes és elcsigázott emberek számára a fürjek az életben maradási jelentették. Valószínűleg olyan vándormadarakról lehet itt szó, amelyek Afrikában teleltek, majd a hosszú repüléstől annyira elfáradtak, hogy szinte a földre estek, pontosan az izraeliták pusztai táborába.

A manna ismert táplálék ma is a Sínai-félszigeten. A tamariskus fa leveleiből édeskés, kászerű finom anyag tör elő, melyet felkap a szél, majd mélyen a pusztába sodor, oda, ahol az éhez és fáradt ember Istentől várja a segítséget. A beduinok még napjainkban is hajnalban szedik össze, mert később a nap melege megolvasztja, és